

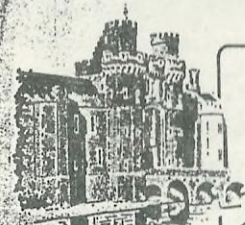
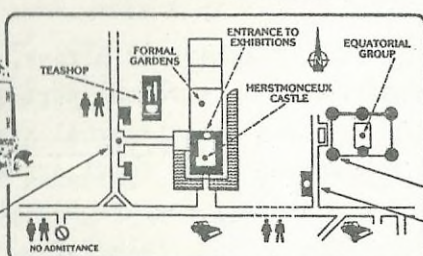
ANGLIAI ÚTIÉLMÉNYEK - II.

Sajnos az "eredeti" londoni Greenwichbe nem tudtam eljutni, helyileg túlságosan messze volt a központtól. Pedig szerettem volna megnézni az alapító csillagász, Flamsteed házát. A ma ténylegesen működő greenwichi obszervatórium épületei a Herstmonceaux-kastély óriási parkjában kaptak helyet. 1945-ben választották ki ezt a helyet -- ekkorra London a por-, füst- és fényszennyezés miatt alkalmatlanná vált a megfigyelésekre. Ennek a vidéknek mikroklímáját találták legalkalmasabbnak a távcsövek felállítására. A teljes átköltözés - az új épületek felhúzása, a távcsövek felállítása - 1948-tól 1958-ig tartott.

Hastingsben az idegenforgalmi irodában sikerült minden szükséges adatot beszerezni: a távolsági buszok menetrendjét, a nyitvatartási napokat, órákat. Nyáron van néhány olyan nap, amikor néhány kupolát is megnyitnak a nagyközönség előtt. Szerencsére sikerült kifogni egy ilyen napot. Augusztus 4-én, szombaton reggel indultam egy kétszintes autóbusszal. A főútról egy bekötőút vezetett a parkhoz. A buszsofőr itt - két megállóhely között - megállt, s egy félórás kellemes séta után jutottam el a kastély parkjának bejáratához, hangulatos házak, parkok és erdő között.

WELCOME TO THE 19776

ROYAL GREENWICH OBSERVATORY
HERSTMONCEUX CASTLE

Herstmonceux Castle

TEASHOP

FORMAL GARDENS

ENTRANCE TO EXHIBITIONS

HERSTMONCEUX CASTLE

EQUATORIAL GROUP

26" Thompson Refracting Telescope

Castle Craft Centre (Wed - Sun and Bank Holidays) From 12 Noon

Easter - End of August
Shire Horse Wagon Rides
available from
12 Noon (except
Friday)

APART FROM THE EXHIBITION ROOMS,
THE CASTLE IS NOT USUALLY OPEN
TO THE PUBLIC

EXHIBITIONS AND TELESCOPE
CLOSE 17.30
GROUNDS CLOSE 17.45

DOGS TO BE KEPT ON A LEAD, PLEASE

THIS MAP IS ALSO YOUR ADMISSION TICKET.
PLEASE KEEP IT WITH YOU AT ALL TIMES WHEN
ON SITE.
NO RE-ADMISSION

The R G O accepts no responsibility whatsoever for any injury (including death) suffered by or any loss of or damage to the personal property of any such person howsoever such injury loss or damage is caused notwithstanding the negligence or default of the R G O its servants or agents.

Vehicles are parked entirely at their owners risk. The R G O accepts no responsibility whatsoever for loss or damage to vehicles or vehicle contents howsoever such loss or damage is caused notwithstanding the negligence or default of the R G O its servants or agents.

A bejáratnál a kapus udvariasan eligazított. Néhány pernyi séta után már látszott távol egy fehér kupola, tőle jobbra pedig a greenwichi időjelző szolgálat vöröstéglás épülete. A kastélyt előlről és oldalról vizesárok határolta, vele szemben jellegzetesen angol pázsit terület el, ahol a fűszálak maximális magassága 3 cm, egyforma vastagok és egy négyzethálós rácsaiban helyezkednek el. Ha ez így nem is igaz, de közelít a valósághoz.

A kastély főbejáratához egy hídon át vezetett az út. Közvetlenül jobbra egy kis teremben néhány régi csillagtérkép volt kiállítva /Flamsteed, Bode, stb./, amelyeket le kellett fényképeznem. Egy udvaron keresztül két terembe jutottunk, ahol képek mutatták be a csillagvizsgáló életét. Az egyikben csillagászati témájú könyveket, posztereket, képeslapokat, színes diasorozatokat lehetett vásárolni. A kastély mögött egy csodálatos parkba érünk, az út végén egy nagy, újonnan felállított - valószínűleg krómozott felületű - napóra áll.

Ekkor kezdődött a hazánkban is emlékezetes augusztus elejei viharos, szeles, csapadékos időjárás -- a szél a tenger felől hozta a felhőket, azonban szerencsére még időben sikerült meglátogatnom néhány kupolát. Hat távcsövet egy csoportba telepítettek /3-3 került egyvonalba/ - ezt hívják az ún. ekvatoriális csoportnak. A hátsó hármat 2 kétszintes épület köti össze, míg az első három független egymástól. A két kupolasor közötti társág kb. 3 méterrel emelkedik ki környezetéből, szintén pázsittal borítva, kis tavacskával a közepén. Igazán élvezetes lehet ott dolgozni!

Találomra bementem az egyik épületbe, ahol a Tompson nevét viselő 26 inches refraktort helyezték el egy Merz vezetőtávcsővel. Itt vettem magamnak a bátorságot, és kb. egy órát beszélgettem az akkori ügyeletes csillagászzal. Érdeklődtem az obszervatórium munkája, a csillagászok képzése, anyagi megbecsülése iránt. Elmondta, hogy a fő munka már a Kanári-szigeteken folyik, ugyanis az obszervatórium addigi legnagyobb, Newtonról elnevezett távcsövet, amelynek kupolája külön - s mostmár magányosan - áll, az egyik szigeten állították fel. A Kanári-szigeteken azonban nem ez a legnagyobb távcső, hanem a Herschelről elnevezett új, 4,2 m átmérőjű, amely a világ harmadik legnagyobb távcsöve.

Az "otthon maradt" távcsöveket csupán stellárspektroszkópiái és -fotometriai vizsgálatokra használják, valamint a kvazárokat és Seyfert-galaxisokat kutatják. Az ekvatoriális csoport 6 távcsöve:

- Thomson 30 inches reflektor
- Yapp 36 inches reflektor
- Steavenson 30 inches reflektor
- asztrográf - 13 inches
- Tompson 26 inches refraktor
- Hargearse 38 inches reflektor

A meridián-műszerek csoportját nem sikerült felkeresnem. A korábbi igazgatóról, Spencer Jonesról elnevezett műszerpark darabjai, amelyek idő- és koordinátaadatok mérésére szolgáltak, nem mindennaposak:

- PZT /fotografikus zenittávcső/, amely teljesen fix felállítással, segítségével 0,03 ívmásodperces és 0,003 secundumos időbeli pontosságot érhetnek el
- Danjon-asztrolábium
- Cooke RTC átfordítható meridiántávcső

Külön csoportja van a naptávcsöveknek is:

- Newbegin 6 1/4 inches reflektor fotohéliográffal felszerelve - a napfolttevékenység vizsgálatára
- egy spektrohélioszkóp, mellyel monokromatikus fényben /többnyire H α vonalában/ vizuálisan észlelnek
- továbbá egy cölösztát Lyot-szűrővel felszerelve

Ezek szolgálják a "helybéli" csillagászokat. Ugyanakkor az ügyeletes csillagász panaszkodott, hogy nem kapnak elegendő pénzeszegetek műszerparkjuk karbantartására és fejlesztésére. Nagy-Britanniában különben több egyetemen folyik csillagász képzés, és itt is túlkínálat van belőlük. Itt azonban a "főlős" csillagászok elmennek külföldre, USA-ba, Ausztráliába, stb. Érdeklődtem, mi a véleménye az angol amatőrhalózat munkájáról, s néhány szóval jellemeztem a magyar amatőrök munkáját. A hagyományos angol udvariassággal megjegyezte: milyen jól szervezett lehet nálunk az amatőrélet, nálunk azonban kevésbé.

Később átmentem a Hargreaves 38 inches távcső kupolájába, ahol 3 videofilmet néztem meg, kétszer is, gondolván, jobban megértem szövegeiket. Valamelyest igazam is lett. Az egyik a Herstmonceux-kastély történetével foglalkozott, a másik a csillagvizsgáló történetét, munkáját ismertette, míg a harmadik egy ismeretterjesztő film volt.

Az obszervatóriumbeli látogatás kéthetes hastingsi tartózkodásunk végén történt, másnap hajnalban Doverben parkoltunk le, vártuk az éjszakai kompunk indulását. A fél napos szabadidő alatt felkerestem Robert A. McKensie-t, a BMS /British Meteor Society/ vezetőjét, akivel már hosszú idő óta tartjuk a kapcsolatot. Ő küldi a METEOROS c. kiadványuk számait, amelyből már sok érdekes hírről értesültünk eddig is. Két órát csevegtünk hasznosan hálózatainkról, munkáinkról, bemutatott néhány számítógépes programot. Elmondta, hogy ők - talán a nagyobb távolságok miatt - nem szerveznek találkozókat, csupán levelezés útján tartják fenn egymással a kapcsolatot. Így zömmel egyéni észleléseket végeznek. Összehasonlítva, így első benyomásra nincs mit szégyenkezniünk. Akadnak Európában, akik jobban megszervezik az észlelőmunkát, ilyenek pl. a belga amatőrök. Vezetőjüket, Paul Roggemant szintén fel akartam keresni visszaútban, azonban a komp a tengeri vihar miatt 6 órát késett, így ez a találkozó nem jöhetett létre.

SÜLE GÁBOR